

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΑΣ.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΤΑΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΑΣ ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

Ηχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέρχεται, καὶ
 γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς διαμερίζονται· αἱ
 γλῶσσαι κάθηνται ἐφ' ἓνα ἕκαστον τῶν μα-
 θητῶν, οἱ δὲ μαθηταὶ πληροῦνται πνεύμα-
 τος ἁγίου· ἐμφανίζει δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ διὰ τῆς πολυγλώσ-
 σου λαλιᾶς τῶν μαθητῶν, ἣτις θάμβος καὶ
 ἔκστασιν προεξένησεν εἰς τοὺς ἀκούοντας,
 καὶ εἰλκυσεν ἐξ αὐτῶν πολλοὺς πρὸς τὴν
 εἰς Χριστὸν πίστιν. Ταῦτα ἐκήρυξε σήμε-
 ρον ἢ ἀναγνωσθεῖσα τῶν ἀποστόλων πράξις·
 ταῦτα δὲ, ὡς παρασατικὰ τῆς καταβάσεως
 τοῦ παναγίου πνεύματος, ἀναδιβάζουσι
 τὸν νοῦν ἡμῶν ἐκεῖ, ὅθεν αὐτὸ κατήλθε,
 καὶ ὑπερυψοῦσιν εἰς Ἔως τοῦ θρόνου τῆς
 » μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. » Ἐκεῖ οὖν
 ἀναδιβάζω τὸν νοῦν μου, καὶ κλίνω μὲν
 εὐλαβείας γόνατα, ἀνοίγω δὲ τῆς πίστεώς
 μου τὰ ὄμματα. Διὸ βλέπω ἐκεῖ μίαν τρι-
 συπόστατον ἀρχὴν ὑπεράρχιον, ἀναρχον,
 ἀτελεύτητον, ἀπαθεστάτην, πανυπεράγα-
 θον, παντοδύναμον, δημιουργὸν οὐρανοῦ καὶ
 γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων· τὸν

πατέρα, ἀρχὴν καὶ πηγὴν καὶ γεννήτορα
 τοῦ υἱοῦ, ἀρχὴν καὶ πηγὴν καὶ προβολέα τοῦ
 πνεύματος· ἐκ μιᾶς ρίζης τοῦ πατρὸς δύο
 βλαστοὺς, τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα, ἔχοντας
 πάντα, ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, πλὴν τοῦ ἀγεν-
 νήτου καὶ ἀνεκπορεύτου. Διότι μόνος ὁ πα-
 τὴρ ἀγέννητος καὶ ἀνεκπόρευτος, ὁ δὲ υἱὸς
 καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, ὁ μὲν
 γεννητὸς, τὸ δὲ ἐκπορευτὸν· βλαστοὶ συνάναρ-
 χοι, συναΐδιοι, ὁμοούσιοι, ὁμοδύναμοι, συν-
 δημιουργοὶ, συμπαντοκράτορες, συμπροσ-
 κυνούμενοι τῷ πατρὶ καὶ συλλατρευόμενοι·
 διότι εἷς θεὸς, μία οὐσία τῶν τριῶν, μία
 φύσις, μία δύναμις, μία ἐνέργεια, μία θεότης·
 θεὸς ὁ πατὴρ, θεὸς ὁ υἱὸς, θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον, εἷς δὲ μόνον θεὸς τρισυπόστατος.

Ἄλλὰ πῶς, λέγεις, ἐν καὶ τρία; πῶς
 δὲ ἐν ὁ πατὴρ ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα,
 σαρκοῦται δὲ ὁ υἱὸς, καὶ μένει ἄσαρκος ὁ
 πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα; πῶς ἐν τὰ τρία,
 μόνον δὲ τὸ πνεῦμα πέμπεται, καὶ κάθη-
 ται ἐφ' ἓνα ἕκαστον τῶν μαθητῶν, καὶ
 πληροῖ αὐτοὺς τῆς θείας αὐτοῦ χάριτος;

Ἐβλ. 115.
1.

Ἐγὼ εἶπα, ὅτι ἀνοίξας τὰ ὄμματα τῆς πίστεώς μου, εἶδον ταῦτα, σὺ δὲ ζητεῖς μοι τὸ πῶς; ἐγὼ ἐπίστευσα εἰς τῶν ἀγίων προφητῶν τὰ λόγια, καὶ εἰς τῶν θεηγόρων ἀποστόλων τὸ κήρυγμα· « Ἐπίστευσα, διὸ » ἐλάλησα· » σὺ δὲ ζητεῖς παρ' ἐμοῦ ἀπόδειξιν; Ὡς φαίνεται, οὐ διακρίνεις, ὅτι ἄλλο ἐστὶν ἡ πίστις, καὶ ἄλλο ἡ ἀπόδειξις, ἢ πίστις οὐδὲ τὸν νοῦν ἀναγκάζει, οὐδὲ τὴν θέλησιν βιάζει. Ὅθεν, ἀφ' οὗ ἀκούσης τὸν λόγον τῆς πίστεως, ποιεῖς ὅ,τι θέλεις, ἢ πιστεύεις καὶ σώζεις, ἢ ἀπιστεῖς καὶ καταδικάζεις· ἢ ἀπόδειξις ἀναγκάζει τὸν νοῦν ἵνα πεισθῇ, καὶ ἐπομένως ἀρπάξει τὴν ἐξουσίαν τῆς θελήσεως· διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἀπόδειξιν κἂν θέλῃς, κἂν μὴ θέλῃς, πείθεσαι· διὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον οἱ πειθόμενοι ὑπὸ τῆς ἀποδείξεως, οὐδένα μισθὸν παρὰ θεοῦ λαμβάνουσι. Ποῖον μισθὸν λαμβάνει ὅστις ἢ μετὰ τὴν γεωμετρικὴν ἀπόδειξιν καταπεισθῇ, ὅτι αἱ τρεῖς γωνίαι παντὸς τριγώνου ἴσαι εἰσὶν δυσὶν ὀρθαῖς· ἢ μετὰ τὴν ἀστρονομικὴν, ὅτι ἡ τοῦ ἡλίου ἔκλειψις ἐστὶν παρέμπτωσις τῆς σελήνης μεταξὺ ἡλίου καὶ γῆς· ἢ μετὰ τὴν φυσικὴν, ὅτι πάντα τὰ σώματα φέρονται πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς· ἢ μετὰ τὴν ἰσορικὴν, ὅτι ὁ Αὐγούστος ἐμονάρχησεν εἰς τὴν Ῥώμην· ἢ μετὰ τὴν ἠθικὴν, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν ἐπιρρεπεῖς ἐπὶ τὰ πονηρά; Οὐδένα μισθὸν λαμβάνεις περὶ τῶν τοιούτων πληροφοριῶν· ἐπειδὴ δὲ τὰ πιστευόμενα ὡς ὑπερφυῆ καὶ ὑπερούσια οὐκ ἐπιδέχονται ὑλικῶς ἀποδείξεις, διὰ τοῦτο ὅστις πιστεύ-

σει, ἐκεῖνος γίνεται μακάριος. « Μακάριοι » οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες » Μακάριοι, ἐπειδὴ οὐκ ἀναγκαστικῶς, ἀλλ' ἐθελουσίως ἐπίστευσαν. Ἐὰν ἡ ἀπόδειξις ἐπειθὲ με πιστεῦσαι, ἐπίστευον ἀναγκαστικῶς, καὶ οὐχὶ προαιρετικῶς. Ὅθεν οὐδένα μισθὸν ἐλάμβανον διὰ τὴν πίσιν μου.

Ἄλλὰ πῶς δύναμαι, λέγεις, πιστεῦσαι ὅσα φαίνονται ἀντικείμενα εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ νοός μου; τρία καὶ ἓν, τοῦτο εἰς τὸν νοῦν μου οὐ χωρεῖ· πιστεύω, ὅτι οὐ χωρεῖ· διότι οὐδὲ μικρὸν σκεῦος χωρεῖ τὴν θάλασσαν. Ὅνοῦς σου πολλὰ μικρὸς, ἢ θεότης ἄπειρος, ἐπομένως οὐ χωρεῖ εἰς τὸν νοῦν σου· ἀλλὰ τί συμπεραίνεις ἐκ τούτου; συμπεραίνεις, ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς τρισυπόστατος, ἐπειδὴ οὐ χωρεῖ εἰς τὸν νοῦν σου; λοιπὸν οὐκ ἔστι οὐδὲ θάλασσα, ἐπειδὴ οὐ χωρεῖ εἰς μικρὸν σκεῦος· ἀκούεις παραλόγημα; εἶπέ μοι δὲ σὺ, ὅστις θέλεις κατανοῆσαι τὰ ἄπειρα καὶ ἀόρατα, καταλαμβάνεις ἄρά γε τὰ μικρὰ καὶ ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις σου; ἀναρίθμητα αἰσθητὰ πράγματα οὐ χωροῦσιν εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν, ἀλλὰ τί ἐκ τούτου; ἄρά γε οὐχ ὑπάρχουσιν, ἐπειδὴ ἡμεῖς οὐ καταλαμβάνομεν αὐτά; ἡμεῖς οὐ κατανοοῦμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐδὲ τὸ, πῶς ἐλέπομεν, οὐδὲ τὸ, πῶς ἀκούομεν, οὐδὲ τὸ, πῶς ὀσφραϊνόμεθα, οὐδὲ τὸ, πῶς γεύομεθα, οὐδὲ τὸ, πῶς ψηλαφῶμεν, κἂν πολλὰ περὶ τούτου λέγωσι καὶ οἱ παλαιοὶ καὶ οἱ νέοι φυσιολόγοι· καταλαμβάνεις

100. 20.
29.

ἄρα γε πῶς τοῦτο φαίνεται σοι μέλαν, ἐκεῖνο λευκόν, τοῦτο ἐρυθρόν, τὸ ἄλλο ποικιλόχρωον; καταλαμβάνεις τὸ, πῶς οὗτος μὲν ὁ ἦχος τέρπει σε, ἐκεῖνος δὲ ἀηδίζει σε; ἢ πῶς διακρίνεις τὰς φωνὰς καὶ τοὺς τόνους καὶ τῆς φωνῆς τὰ σχήματα; καταλαμβάνεις τὸ, πῶς τοῦτο φέρει σοι αἴσθησιν εὐωδίας, ἐκεῖνο δὲ δυσωδίας, ἢ πῶς διακρίνεις πᾶσαν ὁσμὴν εἰδικῶς; κατανοεῖς τὸ, πῶς διακρίνεῖς τὸ γλυκὺ, τὸ πικρὸν, τὸ ἀλμυρὸν, τὸ ὀξύ, τὸ στυφνόν; ἢ πῶς αἰσθάνεσαι τὸ σκληρόν, τὸ τραχὺ, τὸ ἀπαλόν, τὸ λεῖον, τὸ ξερὸν, τὸ ῥευστόν; καὶ ὁμοίως θέλεις κατανοῆσαι τὰ ὑπὲρ τὴν φύσιν καὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ προσκλαίεσαι, ὅτι ὁ νοῦς σου οὐ χωρεῖ τὸ, πῶς ὁ θεὸς ἐστὶν εἰς τρισυπόστατος.

Ἀλλὰ διὰ τί τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὸ διακριτικὸν τοῦ νοός σου; ἄρα γε διότι αὐτὸς ἐσυνήθισε κρίνειν, ὅτι τὰ τρία εἰσὶ τρία, καὶ τὸ ἓν ἐστὶν ἓν; εἰάν ἡμεῖς ἐπιστεύομεν, ὅτι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις εἰσὶ μία ὑπόστασις, καὶ ἡ μία οὐσία εἰσὶ τρεῖς οὐσίαι, τότε τοῦτο ἦν ἐναντίον εἰς τὴν συνήθειαν τοῦ νοός σου· ἀλλ' ἡμεῖς πιστεύομεν, ὅτι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις εἰσὶ τρεῖς ὑποστάσεις, καὶ ἡ μία οὐσία, μία οὐσία· οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ ἐν μιᾷ τῇ οὐσίᾳ τρισυπόστατος θεός, εἰς ὃν πιστεύομεν, καὶ ὧ λατρεύομεν. Ἰδοὺ καὶ ἀμυδρὰ τούτου εἰκὼν καὶ παράδειγμα· νοῦς, λόγος, θέλησις, εἰς τρία, αὐτὰ δὲ τὰ τρία ἔχουσι μίαν οὐσίαν τὴν τοῦ ἀνθρώπου. Λόγος ἐνδιάθετος, προφορικὸς, γραπτὸς, εἰσὶ τρία,

μίαν ὁμοίως ἔχουσι φύσιν, τὸν λόγον.

Ὅμοίως οὐδὲ ἡ σάρκωσις τοῦ υἱοῦ, καὶ τὸ ἄσαρκον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πνεύματος· οὐδὲ ἡ πέμφσις μόνου τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς τὴν διανομὴν τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ, εἰσὶν ἀλλήλοις ἐναντία. Ἐὰν ἐλέγομεν, ὅτι ὁ υἱὸς ἐσαρκώθη, καὶ οὐκ ἐσαρκώθη, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐπέμφθη τοῖς μαθηταῖς, καὶ οὐκ ἐπέμφθη, τότε ἦσαν ἐναντία, καὶ εἰς τὸν νοῦν ἀχώρητα· ἀλλ' ἡμεῖς κηρύττομεν, ὅτι εὐδοκία τοῦ πατρὸς, καὶ συνεργεία τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐσαρκώθη ὁ υἱὸς, ἔμεινε δὲ ἄσαρκος ὁ πατήρ καὶ τὸ πνεῦμα· καὶ, ὅτι μόνον τὸ πανάγιον πνεῦμα, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, εὐδοκία τοῦ πατρὸς ἐπέμφθη ὁ υἱὸς πρὸς τοὺς ἰδίους μαθητάς. Ταῦτα δὲ σὺδεμίαν ἔχουσι μεταξύ ἀλλήλων ἐναντιότητα· ἔχεις εἰκόνα καὶ περὶ τούτου, εἰάν θέλῃς. Εἷς ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς μία τῆς θεότητος ἡ οὐσία· τρία εἰσὶ τοῦ λόγου τὰ εἶδη, ἐνδιάθετος, προφορικὸς, γραπτὸς, καθὼς τρεῖς αἱ θεαρχικαὶ ὑποστάσεις, πατήρ, υἱὸς, πνεῦμα. Ὅτε ὁ λόγος οὐ προφέρεται διὰ τοῦ σώματος, ἀλλὰ γράφεται εἰς τὸν χάρτην, τότε ὁ μὲν γραπτὸς εἰκονίζει τὸν σαρκωθέντα υἱὸν καὶ λόγον, ὁ δὲ ἐνδιάθετος καὶ ὁ ἀνεκφώνητος, τὸν ἄσαρκον πατέρα καὶ τὸ ἄσαρκον πνεῦμα. Ὅτε δὲ ὁ λόγος οὐ γράφεται, ἀλλ' ἐκπέμπεται ἐκ τοῦ στόματος, ἤγουν ἐκφωνεῖται, τότε ὁ μὲν ἐνδιάθετος εἰκονίζει τὸν μὴ πεμφθέντα πατέρα, ὁ δὲ ἀγραπτος τὸν μὴ πεμφθέντα υἱὸν, ὁ δὲ ἐκφωνηθεὶς

τὸ πρὸς τοὺς μαθητὰς πεμφθέν πανάγιον πνεῦμα.

Μὴ ζητῆς δὲ πληρεστάτην ἀκριβείαν ἀρμοδιότητος εἰς τὰ παραδείγματα, ἐπειδὴ τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον, καθότι οὐδὲν κτίσμα οὐδὲ ὑλικόν, οὐδὲ αὔλον, οὐδὲ ὀρατόν, οὐδὲ ἀόρατον, οὐδὲ ἐπίγειον, οὐδὲ οὐράνιον ἐστὶ κατὰ πάντα ὅμοιον τῇ ὑπεραρχίῳ οὐσίᾳ τῆς θεότητος. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα θεοῦ, γίνεται παράδειγμα πρὸς σκιώδη τινὰ ἐρμηνείαν τῶν περὶ τὸν θεόν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀτελές, ὅσον ἀτελῆς ἀποδείκνυται ὁ ἄνθρωπος τῷ θεῷ παραβαλλόμενος καὶ συγκρινόμενος. Ἄλλ' ὁ νοῦς ταῦτα οὐ χωρεῖ ἀληθῶς οὐ χωρεῖ ταῦτα, ἐπειδὴ ἐστὶ στενός, ἐπειδὴ ζητεῖ ἀπόδειξιν φυσικὴν διὰ τὰ ὑπὲρ φύσιν, καὶ βεβαιότητα αἰσθητὴν διὰ τὰ ὑπὲρ τὴν αἴσθησιν. Οὐ χωρεῖ ταῦτα, ἐπειδὴ γλῶσσα ἀνθρώπου οὐ δύναται λαλῆσαι περὶ τούτων ἀξιοπρεπῶς. « Ἄ οὐκ ἐξόν » ἀνθρώπῳ λαλῆσαι, » οὐδὲ εὐρίσκομεν παράδειγμα ὅμοιον, ἀλλ' οὐδὲ λέξεις ἔχομεν σημαντικὰς τῶν τοιούτων πραγμάτων. « Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν » αἰνίγματι, » τότε δὲ, ἤγουν ὅταν ἡ ψυχὴ ἀπολυθῆ τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος, « τότε » ὀφόμεθα πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. » Ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπι- » γνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. »

Ὁ νοῦς ταῦτα οὐ χωρεῖ ὡς δυσνόητα καὶ ἀκατάληπτα, χωρεῖ ὁμως ἄλλα εὐκολονόητα καὶ εὐκατάληπτα, ἀφ' οὗ δὲ ὁ κοῦς κατανοήσῃ ταῦτα, τότε πιστεύει καὶ

ὅσα ἀχώρητα διδάσκει ἡ πίστις, πειθόμενος, ὅτι οὐ καταλαμβάνει τὰ ὑψηλὰ τῆς πίστεως μυστήρια διὰ τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν. Τίνος ὁ νοῦς οὐ κατανοεῖ, ὅτι οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι ἦσαν ἄνθρωποι ἅγιοι; μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία αὐτῶν, μαρτυροῦσι τὰ θαύματα, τὰ ὑπ' αὐτῶν τελεσθέντα, μαρτυρεῖ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ὑπ' αὐτῶν προφητευθέντων καὶ προκαταγγελθέντων ἔργων, μαρτυρεῖ τὸ πλήθος τῶν ἱστορικῶν, τῶν ταῦτα βεβαιωσάντων. Τίς δὲ οὐ καταλαμβάνει, ὅτι ἐὰν ἦσαν ἅγιοι, βέβαιον καὶ ἀναμφίβολόν ἐστίν, ὅτι οὐδὲ ἀπαταιῶνες ἦσαν, οὐδὲ πλάνοι, οὐδὲ ψεῦσται, οὐδὲ ὑποκριταί; αὐτοὶ οὖν οἱ ἀπέχοντες ἀπὸ τῆς ἀπάτης καὶ τοῦ ψεύδους, καὶ τῆς ὑποκρίσεως, ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, ἐμαρτύρησαν, καὶ εἶπον, καὶ ἔγραψαν, ὅτι εἶδον ὅσα ἡμεῖς πιστεύομεν.

Ἄκουσον οὖν τὸν μὲν προφῆτην Ἡσαΐαν μαρτυροῦντα καὶ λέγοντα, ὅτι εἶδε τὰ σύμβολα τοῦ ἐνιαίου καὶ τρισυποστάτου κράτους τῆς ὑπερουσίου θεότητος. « Καὶ ἦσ' ἔγένετο, λέγει, τοῦ ἐνιαυτοῦ, οὗ ἀπέθανεν Ὁζίας ὁ βασιλεὺς, εἶδον τὸν Κύριον » καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ, καὶ ἐπηρεμένου· καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. » Ἀκούεις; εἶδε, λέγει, τὸν θεόν, καθήμενον, τουτέστιν ἀμετάτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον καὶ ἀμετάβλητον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρεμένου. Τοῦτο δηλοῖ τὸ πανυπέρτατον ὕψος, καὶ τὸ ὑπὲρ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν ἄπειρον αὐτοῦ κράτος.

2. Κορ. 12. 4.

1. Κορ. 13. 12.

Καὶ ἦσ' 6. 1.

« Καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. »
 Εἶπε, πλήρης, διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς δόξης· εἶπε, τῆς δόξης αὐτοῦ, ἐπειδὴ παρ' οὐδενὸς δοξάζεται, ἀλλ' αὐτοδόξαστος ὢν, οἰκείαν ἔχει τὴν ἄπειρον δόξαν. « Καὶ »
 » Σεραφίμ, λέγει, εἰστήκεισαν κύκλῳ αὐ-
 » τοῦ, ἐξ πτέρυγες τῶ ἐνὶ, καὶ ἐξ πτέρυγες
 » τῶ ἐνὶ· καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον
 » τὸ πρόσωπον· ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον
 » τοὺς πόδας· καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταστο. »
 Καθ' ἐν τῶν Σεραφίμ, τριμερές ἐστίν· ἔχει πρόσωπον, δηλοποιοῦν τὸν πατέρα· ἔχει μέσον, ἐν ᾧ εἰσὶν αἱ ἐξ πτέρυγες, εἰκονίζον τὸν υἱόν· ἔχει πόδας, σημαίνοντας τὸ πνεῦμα· ἔχει δὲ καὶ τρία ζεύγη πτερυγῶν· ὡς τὰ Σεραφίμ δις δηλοποιοῦσι τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς θεότητος, ἧς περικυκλοῦσι τὸν θρόνον· καλύπτουσι δὲ διὰ μὲν τῶν δύο πτερυγῶν τῶν ἄνω τὸ πρόσωπον, διδάσκοντα, ὅτι ἀκατάληπτόν ἐστι τὸ ἀναρχον τοῦ πατρὸς· διὰ δὲ τῶν δύο, τῶν κάτω τοὺς πόδας, σημαίνοντα, ὅτι καὶ τὸ συνάναρχον τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀκατανόητον· πετόμενα δὲ ἐφαπλεῦσι τὰς δύο, τὰς ἐν τῷ μέσῳ, τυποῦντα, ὅτι ἐφανερώθη τὸ ὁμοούσιον τῆς θεότητος τοῦ υἱοῦ διὰ τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως. Βλέπε δὲ, ὅτι τὸ μέσον μέρος τῶν Σεραφίμ ἐσήμαινε τὸν υἱόν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ὀνομάτων τῆς παναγίας τριάδος ἐθήκεν ὁ σωτὴρ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ, εἰπών· « Βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα »
 » τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου »
 » πνεύματος. Καὶ ἐκέκραγε, λέγει ὁ Ἡσαΐ-
 » ας περὶ τῶν Σεραφίμ, ἕτερος πρὸς τὸν

» ἕτερον, καὶ ἔλεγον· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος·
 » Κύριος Σαβαώθ. » Τὸ τριμερές μόρφω-
 μα τῶν Σεραφίμ, καὶ τὰ τρία ζεύγη τῶν πτερυγῶν αὐτῶν εἰσι δύο ἀποδείξεις τῶν τριῶν τῆς θεότητος ὑποστάσεων, ἰδοὺ δὲ καὶ τρίτη, ὁ μυστηριώδης ὕμνος αὐτῶν. Τρεῖς ἐξεβόησαν τὸ ἐπίθετον, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, διὰ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις· ἀπαξ δὲ τὸ οὐσιαστικόν, Κύριος Σαβαώθ, διὰ τὸ ἐνιαῖον τῆς οὐσίας τῆς θεότητος. Ἄγιος ὁ πατὴρ ὁ ἀναρχος, ἅγιος ὁ υἱὸς ὁ συνάναρχος, ἅγιος ὁ παράκλητος ὁ ἀθάνατος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον. Οὗτοι δὲ οἱ τρεῖς εἰσὶν εἰς Κύριος Σαβαώθ, ἤγουν ὁ εἷς θεός· καὶ ταῦτα μὲν εἶδε καὶ ἐμαρτύρησεν ὁ Ἡσαΐας.
 Ὁ δὲ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης λαμπρὰ τῇ φωνῇ μαρτυρῶν κηρύττει, ὅτι εἶδε τὸν ἕνα τῶν τριῶν ἁγίων ὑποστάσεων, ἤγουν τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον τοῦ θεοῦ σαρκωθέντα, καὶ κατοικήσαντα ἐν ἡμῖν.
 « Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, λέγει, καὶ »
 » ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· καὶ ἐθεατάμεθα τὴν ^{102ν. 1.} _{11.}
 » δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ
 » πατρός· πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. »
 Ἠκούσατε δὲ σήμερον καὶ τὸν θεηγόρον Λουκᾶν, ὅστις ὡς αὐτόπτης ἰστόρησε καὶ τὴν ὀφθεισαν κατάβασιν, καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς δωρεᾶς τοῦ παναγίου πνεύματος. Ἐπειδὴ οὖν οἱ μαρτυρήσαντες ταῦτά εἰσιν ἀνθρωποὶ ἀληθινοὶ, αὐτόπται τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἀνυπόκριτοι, ἅγιοι· τὴν δὲ ἀληθινὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἐβεβαίωσαν διὰ πολλῶν θαυμάτων, διὰ τῆς ἐκχύσεως

Matth. 28.
19.

Is. 6. 3.

τοῦ ἰδίου αἵματος. διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ζωῆς, ἀναμφίβολόν ἐστιν, ὅτι τὰ ὑπ' αὐτῶν διδαχθέντα εἰσὶν ἀληθινὰ, βέβαια, καὶ ἀναντίρρητα. Πίστευε οὖν εἰς ἅσα αὐτοὶ ἐδίδαξαν, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν σου.

Ὅστις βλέπει τοῦ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας, ἐκεῖνος φωτίζεται, ὅστις δὲ ἀπειλίζει τὰ ὄμματα εἰς αὐτὸν τὸν ἥλιον, ἐκεῖνος σκοτίζεται· ἀκτῖνες τῆς τρισηλίου θεότητός εἰσιν αἱ θεόδοτοι γραφαί· ὅσον μελετᾷς τὰ ἐν αὐταῖς θεῖα λόγια, τόσο καὶ ὁ νοῦς σου φωτίζεται εἰς τὴν χωρητὴν κατανόησιν τῶν θεῶν πραγμάτων, καὶ ἡ καρδιά σου θερμαίνεται ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς εὐσεβοῦς πίστεως. Ἐὰν δὲ προσηλώσῃς τὸν νοῦν, ἵνα καταλάβῃς τοῦ θεοῦ τὰ ἀπόκρυφα, τότε καὶ ὁ νοῦς σου σκοτίζεται, καὶ ἡ καρδιά σου ψυχραίνεται, καὶ ἡ διάνοιά σου πίπτει εἰς τὴν ἀπιστίαν. Ὅστις στοχασθῆ, τί παρήγγειλεν ὁ θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, ἐκεῖνος βλέπει τὴν βεβαίωσιν τούτου τοῦ λόγου. « Καὶ εἶπεν ὁ

ἔξ. 19. 21.

» θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν, λέγων· καταβάς
» διαμάρτυραι τῷ λαῷ μήποτε ἐγγίσωσι
» πρὸς τὸν θεὸν κατανοῆσαι, καὶ πέσωσιν
» ἐξ αὐτῶν πλῆθος. »

Οὐ ζητεῖ παρ' ἡμῶν ὁ θεός, ἵνα μάθωμεν πῶς αὐτός ἐστιν ἐν καὶ τρία, ἢ πῶς ἐσαρκώθη ὁ υἱός, ἢ πῶς κατέβη τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἢ πῶς ἐτελειώθησαν τὰ λοιπὰ μυστήρια τῆς πίστεως, ἀλλὰ θέλει, ἵνα πιστεύσωμεν, ὅτι ταῦτά εἰσιν ἀληθῆ, πιστεύσαντες δὲ σωθῶμεν· πίστειός ἐστι χρεία, καὶ οὐχὶ ἐπιστήμης εἰς τὰ θεῖα πράγματα· τὸ φῶς

δὲ, τὸ ὀδηγοῦν εἰς ταύτην τὴν πίσιν, εἰσὶν αἱ θεῖαι γραφαί. Αὐταὶ εἰσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ θεοῦ φωτός· ἡ τούτων μελέτη φωτίζει τὸν νοῦν, ἵνα κατανοῆσῃ τὰ πιστευόμενα, ὅσον δυνατόν ἐστιν εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν· ἡ τούτων μελέτη οὐ μόνον ὀδηγεῖ πρὸς τὴν πίσιν, ἀλλὰ καὶ διδάσκει, ποία ἐσὶν ἡ σωτηριώδης πίσις· αὐτὴ διερμηνεύει, ποία ἐσὶν ἐκείνη ἡ πίσις, περὶ ἧς ὁ Κύριος εἶπεν·
« Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται. »
Αὐτὴ ἡ μελέτη διδάσκει, ὅτι ἡ σωτηριώδης πίσις, ἐστὶν ἡ πίσις, ἡ δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. Ὅταν μελετᾷς τὰς θείας γραφάς, τότε βλέπεις, ὅτι ἡ τοιαύτη πίσις ἐστὶν ἀναγκαία διὰ τὴν σωτηρίαν σου, οὐχὶ δὲ ἡ κατανόησις τῶν ἀποκρύφων, εἰς τὰς θείας γραφάς βλέπεις, ὅτι οὐκ εἶπεν ὁ θεός, ὁ μὴ κατανοήσας κατακριθήσεται· ἀλλ' « Ὁ μὴ πιστεύσας, εἶπε, » κατακριθήσεται. » Διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἔχεις, οὐχὶ τῆς κατανόησεως τῶν μυστηρίων, ἀλλὰ τῆς πίστεως τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ διδασκομένων· κατανόησιν τῶν μυστηρίων οὐ ζητεῖ παρὰ σοῦ ὁ θεός, ἐπειδὴ γνωρίζει, ὅτι ἐσὶν ὑψηλότερα τῆς δυνάμεως τοῦ νοῦς σου· διὸ εἰς τῶν ἁγίων ἀνδρῶν συμβουλεύει σοι, ἵνα ἀπέχῃς ἀπ' αὐτῆς. « Χαλεπώτε-
» ρά σου, λέγει, μὴ ζῆτει, καὶ ἰσχυρώτε-
» ρά σου μὴ ἐξέταζε. Ἄ προσετάγη σοι,
» ταῦτα διανοῦ. » Τὸ, πίευσον, προσετάγη σοι, ὡς ἀναγκαῖον πρὸς τὴν σωτηρίαν σου· τὸ, ἐξέτασον τὰ μυστήρια, οὐκ ἐδιωρίσθη σοι, ἐπειδὴ οὐκ ἔχεις τούτου χρείαν. Οὐ γὰρ ἐστὶ σοι χρεία τῶν κρυπτῶν.

Μάρκ. 16.
16.
Γαλ. 5. 6

Μάρκ. 16.
16.

Σειρ. 3.
21. 22.